

Per als xiïtes iraquians, la fe no té fronteres

Mentre els musulmans sunnites iraquians continuen la revolta, i els kurds amenacen amb la secessió, sembla que, almenys, els americans han aconseguit arribar a un acord amb el grup més nombros del país: els xiïtes.

La figura religiosa més respectada, el gran aiatol·là Ali al-Sistani, ha donat el vistiplau al Govern de transició dirigit pels xiïtes, que agafarà el relleu a Bagdad la setmana vinent, i les milícies lleials amb el clergue rebel Moktada al-Sadr han abandonat pacíficament l'ocupació de les ciutats santes de Karbala i Najaf.

Seria una greu equivocació, tanmateix, creure que el problema xiïta està resolt. Els estratèges de Bush haurien de dur a terme una anàlisi profunda de tot el fenomen, que d'ençà de la revolució iraniana que va dur l'aiatol·là Khomeini al poder el 1979, ha donat molts maldecaps als plans americans per al golf Pèrsic.

Washington hauria de comprendre que el problema dels xiïtes no és només de l'Iraq, perquè els seguidors d'aquesta secta no actuen com un cos independent i reclòs en unes determinades fronteres nacionals. El xiïisme, que es va forjar al llarg de mil cinc cents anys de persecució pels sunnites islàmics, és un fenomen que va més enllà de les fronteres i de la política domèstica.

L'Iran, amb els 65 milions de xiïtes, amb un exèrcit poderós i una civilització molt antiga, és qui, *de facto*, talla el bacallà al golf Pèrsic. A Teheran estan satisfets de veure que els 15 milions de xiïtes iraquians podran controlar aquest país.

Al Líban, amb 1 milió de xiïtes, la milícia armada Hezbol·lah ha demostrat que és un grup militar, social i polític molt efectiu, que fins va aconseguir expulsar del país els exèrcits americà i israelià.

Hi ha, també, uns 400.000 xiïtes a Bahrein i diversos milions més en una zona que va del Pakistan a l'Aràbia Saudita. Cal recordar que hi ha comunitats de comerciants xiïtes, sofisticats i astuts, escampats per tot el Golf, que mouen bilions de dòlars i que tenen un gran sentit de la solidaritat envers els seus germans.

Aquest és el punt clau: els xiïtes s'ajuden els uns als altres. Tenen l'Al-Hawza, una entitat que actua com a institució religiosa oficial que, encara que els seus membres estiguen a Najaf, Qom o l'Iran (tres grans centres de formació de fidels), actuen com una sola veu. Els líders religiosos xiïtes no reben un títol, com el que dóna el papa en nomenar un bisbe catòlic. Un clergue xiïta assoleix poder segons la quantitat de seguidors que creuen les interpretacions que fa, tant de religió com de política. Aquest fet rep el nom d'*ijtihad*, "iniciativa intel·lectual".

El xiïisme encoratja els debats i les discussions. El premi que reben els clergues que prosperen en la *ijtihad* és l'augment de seguidors i de donacions econòmiques. Per tant, els títols religiosos, com ara el d'aiatol·là, els atorguen els creients, tenint en compte la saviesa, la capacitat de lideratge, el seny i el coratge.

Khomeini fou l'exemple perfecte de com es pot tenir èxit amb aquest sistema. Quan va liderar la revolució iraniana, el 1979, no el consideraven el més savi dels grans aiatol·làs (tenia una certa autoritat, això sí: no debades ja havia escrit l'equivalent a 15 tesis doctorals). Tenia, però, altres qualitats que atreïen les masses (un magnetisme personal i unes conviccions indesmaïables). Abans de morir, el nomenaren aiatol·là al-uzma, el màxim rang, i li van donar el noble títol de naeb al imam, és a dir, "director dels imams".

Amb aquestes dades ja podem entendre per què la fórmula maniquea americana de dividir els xiïtes entre bons (els seguidors de Sistani) i dolents (els seguidors de Sadr) parteix d'una greu equivocació. Sadr no és només un militant. Té unes qualitats religioses i polítiques que li atorguen legitimitat i molts seguidors. A més, son pare fou la figura més respectada entre els xiïtes iraquians al llarg del règim baasista, fins que els gorilles de Hussein el van assassinar, l'any 1999.

Qualsevol intent dels americans, o del mateix Govern iraquí, de marginar o d'empresonar Sadr, provocaria un efecte resposta a l'Iran, al Líban, o, fins i tot, al

Pakistan. Cal recordar que l'Iran comparteix amb l'Iraq centenars de quilòmetres de fronteres obertes. A l'Iraq hi ha milers de milicians xiïtes armats i entrenats per posar-se en marxa a la primera aixecada de cella que els facen els iraquians. L'últim que desitjaríem seria una guerra entre xiïtes, perquè això faria estralls molt més enllà de l'Iraq.

Sistani ho sap: va estar exiliat a l'Iran i en coneix la situació perfectament. Malgrat que Sadr va fer cas del veterà, i va traure les forces que tenia ben col·locades a Karbala i a Najaf, Sistani se'n guardarà ben bé prou de pressionar-lo massa, en el futur.

Aquesta convicció dels americans, segons la qual s'han posat el gran aiatol·là a la butxaca, no va ben encaminada. Sistani farà el bé per als xiïtes, i no per als americans. A més, Al-Hawza no està formada per un sol home.

El consell que, modestament, donaria a les autoritats americanes és que no posaren pals a les rodes a una possible entrada de Sadr a l'Iraq democràtic. Tampoc no haurien de tenir esperances d'aconseguir un Iraq laic. Això no és necessàriament dolent, ni tampoc no vol dir que hagen de ser titelles de l'Iran. Però enfrontar-se amb aquesta qüestió requereix uns quants coneixements i sentit de la història, cosa que als neoconservadors de l'administració Bush han demostrat que els costa molt de capir.

Van fer una guerra en un país que no entenien, i ho han pagat ben car. A partir del 30 de juny, la dinàmica política canviarà, a mesura que els xiïtes evolucionen, a poc a poc però amb habilitat i seguretat, per consolidar el poder. Esperem que Washington tinga, ara sí, la paciència suficient per mirar de comprendre'ls.

Youssef M. Ibrahim, excorresponsal de 'The New York Times' al Pròxim Orient, es dedica actualment a assessorar les empreses energètiques sobre el risc de la regió
© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa